

İran'ın Bölgesel Güvenlik Politikaları: Irak ve Suriye Örnekleri

Walter Posch

Son yıllarda İran'ın Suriye'de yürüttüğü faaliyetler ciddi şekilde eleştirilmeye başlanmıştır. Özellikle de Tahran tarafından komuta edilen Şii militanlar hem Batı'dan hem Arap dünyasından hem de İsrail'den yöneltilen eleştirilerin odak noktası olmuştur. Bu eleştiriler, kapsamı itibariyle İran'ı yalnızca Suriye ya da bölgedeki diğer ülkelerin iç işlerine karışmakla suçlamamakta, ayrıca balistik füzelerle buradaki nüfuzunu pekiştirme ve böylece bölgesel istikrar için tehdit teşkil etmesine de odaklanmaktadır. Bu sebeple Kapsamlı Ortak Eylem Planı (KOEP), yani İran nükleer anlaşmasına dair tartışmalar hemen her zaman İran'ın bölgedeki yıkıcı etkisi ile birlikte düşünülmektedir. İlginç bir şekilde Batı'nın KOEP'e yönelik ortak bir tavrı yoktur: Avrupa Birliği (AB) ve birliğe üye devletler bir tarafta, Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ve ABD'nin Arap müttefikleri ile İsrail öbür tarafta olmak üzere bu iki cephe arasında KOEP'in değeri ve avantajları hususunda keskin bir görüş farklılığı mevcuttur. Ancak bu aktörler arasında İran'ın bölgesel rolünün olumsuz bir etkisi olduğu yönünde bir görüş birliği olduğu söylenebilir.

Tahran, yurda dönen cenazeler ve gaziler için yapılan törenler haricinde, bölgedeki müttefiklerinin varlığına dair neredeyse hiç yorum yapmamaktadır. Aynı zamanda İranlılar, KOEP'ten doğan sorumluluklarına ve yükümlülüklerine riayet ettiklerini ancak mezkûr anlaşmaya diğer imzacıların riayet etmediğini ve hatta ABD'nin uluslararası hukuk bakımından bağlayıcı olan bu anlaşmanın geçerliliğini sorguladığının altını çizmektedir. Ancak tüm taraflar, KOEP ile İran'ın bölgedeki nüfuzu arasında bir bağlantı olduğu konusunda hemfikirler. Asıl soru şudur ki bu bağlantının doğası nedir ve söz konusu bu bağlantı nasıl yorumlanmalıdır?

İran'ın Bölgeye dair Stratejik Vizyonu

İlk olarak İran'ın Orta Doğu bölgesine dair İslam Cumhuriyeti rejiminden önceki yayılmacı bir karaktere sahip olan rejimden pek de farklı olmayan bir stratejik vizyona sahip olduğu söylenebilir. Bu strateji kapsamında bölgede yabancı -Batı- unsurların azaltılması, Basra Körfezi'nde baskın güç haline gelmesi ve bu durumun muhafaza edilmesi, Levant bölgesinde güçlü bir nüfuz zemininin oluşturulması ve hepsinden de öte Suudi Arabistan ile rekabette başarılı olunması vardır. Tabii ki ideolojik olarak farklılıklar mevcuttur: Şah, Körfez'de ABD ile karşı karşıya gelmemiştir yahut Lübnan konusunda İsrail ile çatışmamıştır ancak Suudi Arabistan ile olan rekabet tüm düzeylerde tıpkı bugün olduğu gibi devam etmiştir. Bugün dahi Suudi karar alıcılar, İran İslam Cumhuriyeti'ni siyasal İslam ekseninden ziyade yayılmacı Pers İmparatorluğu merceğinden görmektedir. Bu sebeple de İranlıları hariç tutarsak, İran'ın devrim durumuna rağmen bölgesel politikasındaki devamlılığında net bir süreklilik görenler yalnızca Suudilerdir.

İran, Batı'nın rızası ya da endişeleri ne yönde olursa olsun Orta Doğu'da kilit bir rol oynamayı arzulamaktadır. İran İslam Cumhuriyeti devrimci bir rejim olarak tarihi determinizme inanmaktadır ve bölgedeki tüm Batı yanlısı rejimlerin er ya da geç yıkılıp yerini İslamcı ya da en azından İslamcılık yanlısı rejimlere bırakacağına inanmaktadır. Tüm yorum farklılıklarıyla siyasal İslam her halükârda bölgedeki en güçlü ideolojik akım olmayı sürdürmektedir. Bu bakış açısına göre Tahran'ın yapması gereken tek şey, tabanını koruyup Batı karşı söyleme bağlı kalmak – büyük ölçüde Filistin yanlısı ve İsrail karşıtı ajitasyon ve propaganda ile- ve bu tutumun bölgede baş gösteren liderler ve toplumsal dalga ile uyum sağlamasını gözetmektir. Böylece zaman içerisinde ve bölgedeki devletlerle ilişkilerin iyileştirilmesiyle İran İslam Cumhuriyeti, İslam dünyasında –en azından Maşrik bölgesinde- eşitler arası birinci ve hatta lider bir devlet olarak kabul görecektir. Bu minvalde; Hizbullah, Suriye ve İslami Cihad, kimi zaman da Hamas gibi bazı Filistinli gruplarla kurulan ve bir nükleer silah programıyla, balistik füzeler de dahil olmak üzere füze üretimiyle, ayrıca kurnaz bir kamu bir diplomasisiyle desteklenen aleni bir İsrail karşıtı ittifak (direniş eksen), Suudi Arabistan Krallığı'na karşı bölgede ve uluslararası düzlemde üstünlük sağlamak için yeterli olacaktır.

Gerçekler Acıdır

Şüphesiz ki stratejik hedefler; iş, ekonomik ve askeri imkânlarla gelince her zaman belli sınırlara toslarlar, çünkü jeopolitik vizyonlar genelde komşu ve rakip ülkelerin sahip olduğu hedefler ve güvenlik yaklaşımları ile çatışma hâlinde olurlar. Örneğin, İran'ın balistik füze gücü her ne kadar ilk bakışta iddialı ve etkileyici dursa da bir artı değerden ziyade stratejik bir yüke dönüşebilir. En nihayetinde bu füze gücünün kime karşı caydırıcı ya da tehdit edici bir unsur olduğu sorgulanmalıdır. Böyle bir füze programı Saddam Hüseyin'in Irak'ına karşı anlamlı olabilecekken, diğer

tüm potansiyel düşmanların –özellikle de ABD'nin yakın müttefikleri İsrail ve Suudi Arabistan'ın- İran'dan bir saldırı olması durumunda ABD'nin muazzam askeri gücüne dayanabilecek oldukları gerçeği göz önüne alındığında o kadar da makul gözükmemektedir. İran'ın gerçek caydırıcılık kapasitesi, Lübnan'daki Hizbullah'ın konvansiyonel silâhlarla donatılması, Basra Körfezi'ndeki konvansiyonel füze gücü (Körfez'deki tüm Arap şehirleri bu füzelerin menzilindedir) ve bir ihtimal de Rusya tarafından sağlanan hava savunma sistemlerinden oluşmaktadır. Öte yandan, Hizbullah iki cephede birden savaşmaktan kaçınmak için her şeyi yapacaktır. Her ne kadar Hizbullah'ın özgüveni artmış olsa da İran'ın doktrinine göre, Körfez bölgesine konuşlandırılan konvansiyonel füzeler sadece savaş gibi çok istisnai durumlarda kullanılabilir ve hava savunma sistemlerinin İran topraklarının büyük kısmını kapsamaları için Rus ve Amerikan yazılımları birleştirilmelidir. Dahası, İran'ın bir zamanlar ABD tarafından kurulan zayıf hava kuvvetleri, Birleşik Arap Emirlikleri gibi küçük komşuların hava kuvvetleri tarafından dahi mağlup edilebilecek durumdadır. İran'ın komşuları askeri yazılım konusunda da İran'dan çok daha fazla harcama yapmıştır. Bir başka ifadeyle; İran'ın güç projeksiyonu, klasik askeri ölçülere göre sınırlıdır.

İranlı karar alıcılar, ülkelerinin karşı karşıya olduğu kısıtlama ve engellerin son derece farkındalardır. Irak ile sürdürülen uzun savaştan öğrendikleri derslerden biri, ideolojik taassup sebebiyle tüm politik seçenekleri devre dışı bırakmayacak şekilde pragmatik olmaktır. Rejimin ayakta kalması ve Irak ile Afganistan'da olduğu şekilde İran'a bir askeri saldırı düzenlenmesinin engellenmesi gibi “elde edilmesi makul çıkarlara” odaklanma politikası, bir oto-kontrol veya “temkinli provokasyon” mantığı ortaya çıkarmıştır. Bu anlamda İran, kararlı bir şekilde çıkarlarını elde etmeye çabalamaktadır

ancak ABD ile doğrudan askeri çatışma gibi kazanamayacağı bir mücadeleye girme riskinden de kaçınmaktadır. KOEP de bu bağlamda okunmalıdır: Tahran sıkı bir şekilde müzakereleri yürütmüş ancak nihayetinde iki tarafı da tatmin edecek (en azından öyle olacağı düşünülen), yani hem İran'ın milli çıkarlarını koruyan hem de uluslararası toplumun İran'ın potansiyel nükleer silahlanma programına yönelik endişelerini gideren bir formül üzerinde anlaşmıştır.

Tahran'ın bölgedeki pozisyonu için de benzer şeyler söylenebilir. Direniş ekseninin kullandığı dil, dinamizmi ve güç projeksiyonunu öne çıkarsa da siyasal realite, Tahran'ın Suriye'de çaresiz bir şekilde savunma pozisyonunda sıkışmış olduğunu ve ülkedeki felaketten herkesten fazla sorumluluğu bulunan Suriye rejimini desteklemekten başka seçeneği olmadığını göstermektedir. Zira "direniş eksen", İran'ın Lübnan'da Hizbullah'ın stratejik derinliğini sağlaması için güçlü bir Suriye rejiminin mevcudiyeti üzerine inşa edilmiştir. Hizbullah'ın rejimin çökmesini engellemek için Suriye'ye birliklerini göndermek zorunda kalmasının da uzun vadeli sonuçları olacaktır: Bugün Hizbullah vekaleten mücadele yürüten bir örgütten ziyade kendi hesabına hareket edebilen bir örgüte dönüşmektedir ve Irak örneği haricinde -ki orada dahi Hizbullah'ın belli bir etkisi mevcuttur- Arap Şiiilerinin siyasi sorumluluğu gün geçtikçe Hizbullah'ın etrafında toplanmaktadır. Her ne kadar etkisi askeri sahadan çok medya alanında hissedilmiş olsa da Hizbullah'ın Husilere birçok şekilde yardım ettiği Yemen'de yaşanan da tam olarak budur. Husiler ve İranlı yetkililer arasında ilişkiler mevcuttur ve genel olarak bu olgu reddedilmemektedir ancak İran'ın Hizbullah ile olan ilişkilerinin niteliği ve önemine kıyasla çok daha aşağı seviyededir. Hatta Tahran, Yemen'in Suudi Arabistan için ne denli önemli olduğunu idrak etme hususunda ciddi bir eksiklik sergilemektedir. Her ne kadar Yemen'deki

iç savaşın sorumluluğunun İran'a ait olmadığı argümanı anlaşılabilirse de -neticede işgalci konumunda olan taraf İran değil, Suudi Arabistan idi- İran'ın yakın bir komşusuna bölgesel bir güç tarafından yapılacak bir müdahaleyi kabul etmeyeceği de görülmelidir (küresel bir güç tarafından yapılan müdahalelerde ise buna karşı koyacak güce sahip olmadığı için bir şey yapamayacaktır). Böylelikle Husilere verilecek en küçük dolaylı destek dahi Suudilerden sert bir tepki ile karşılaşmaktadır, çünkü uluslararası toplumun gözünde Yemen'in Suudi Arabistan'ın bölgede geri çekildiği alanlardan biri daha olarak görülmesine yol açmamak dahi tek başına böyle bir tepki için yeterli bir sebeptir. Riyad'ın kimi zaman ortaya attığı, Tahran'ın Yemen de dahil olmak üzere Şii hilâli (direniş eksen olarak adlandırılan) oluşturduğuna dair ortaya attığı iddialar bir analizden ziyade bir abartı olarak görülebilir ancak İran'ın varlık gösterdiği Irak ve Suriye'de yaşanan gelişmeler Suudilerin perspektifinden okunduğu zaman mantıklı bir çıkarım haline gelmektedir.

Tahran Şii Kartını mı Kullanıyor?

İran'ın bir yandan destekçileri diğer yandan düşmanları; İran'ın gücünün, dünya çapında Şii toplumunu mobilize edip Tahran'ın beşinci sacayağı olarak araçsallaştırabilme kapasitesinin altını çizmektedir. Nihayetinde İran, dünyada Şii kültürün bütünüyle egemen olduğu tek ülke olması sebebiyle dünya üzerindeki diğer Şii gruplar ile iyi ilişkilere sahiptir. Ancak bu ilişkiler basite indirgenerek açıklanabilecek mahiyette değildir.

İran'ın yüksek profilli Şii din adamları ile olan ilişkilerinin bir yandan gergin fakat aynı zamanda karmaşık olduğu da söylenebilir. Irak'ta siyasal anlamda Şiilik kendine özgü bir karaktere sahiptir ve İran ile iş birliği halinde olan birkaç grup, bu anlamda İran'ın uzantıları olarak görülmektedir. Irak'ta Tahran ile en yakın olan iki grup, Irak İslami Yüksek Konseyi (İİYK) ve Bedir Hareketi'dir.

Bunlar aynı zamanda ABD ile en yakın iş birliği içerisinde olan gruplardır ki bu da ironik bir durum ortaya çıkarmaktadır. Bedir Hareketi, Devrim Muhafızları'nın bir unsuru olarak kurulurken İİYK (eski adıyla Irak İslami Devrimi Yüksek Konseyi), birçok Iraklı grubun çatı yapılanması olarak kurulan, etkili Dava Partisi'nden ayrılan Humeyni yanlısı bir yapıdır ve İran'ın dini liderinin en yakın isimlerinden olan Iraklı el-Hâkim ailesinin nüfuzu altına girmiştir. Öte yandan, tüm Iraklı gruplar İran'ın ideolojik rehberliğini kabul etmemektedir, buna Mukteda el Sadr tarafından liderlik edilen Sadr yanlısı akım da dahildir. Esasında, Tahran'daki güvenlik birimleri ile yakın bağları olan önemli komutanlar ve gruplar da karar alma süreçlerini kendileri yürütmekte ve gelişmeleri bir Iraklı Şii perspektifi üzerinden değerlendirmektedir. Şiiler arasında birçok iç çatışmanın mevcut olduğu Irak'ın durumu göz önüne alınırsa, Tahran'ın bölgesel güç projeksiyonuna dair planlarını desteklemek için bir rıza da imkân da mevcut değildi. Ancak IŞİD'in (Irak Şam İslam Devleti) yükselişi bu denklemi kökünden değiştirdi.

İlk olarak, tüm farklı inanç gruplarından Iraklı Arapların 2011 ve sonrasında Suriye'de, kendi inançlarına mensup olanların kurduğu gruplara ve örgütlere katıldığı ve böylece iki iç savaşın üst üste bindiği söylenebilecektir. Şiiler doğal olarak Şam'daki Seyyide Zeynep Türbesi'nin -ülkedeki en önemli türbedir burası- korunması için kurulan gruplara katılmışlardır. Zira bu türbe, son on yıl içerisinde Arap kökenli farklı Şii grupları Suriye rejiminin sıkı kontrolü altına aldığı Şii dünyasının yeni bir merkezi hâline gelmişti. Şam'ın çevresindeki bölgelerde çatışmalar baş gösterince, havalimanına giden önemli yolların kontrol altına alınabileceği bir konumda bulunan Seyyide Zeynep Türbesi, kilit öneme sahip stratejik bir nokta hâline geldi. Çatışmalar artınca da bazı Iraklı gruplar, Hizbullah ile birlikte Ebulfadl el-Abbas Tugay'ını kurdular ki bu Tugay'ın

öncelikli görevi, Türbe'nin etrafını korumaktı. İranlılar için bu gelişme iyi bir haberdirdi: İran'ın Suriye'deki askeri varlığı sadece yüksek rütbeli bazı askeri ve istihbarat danışmanları ile eğitim ve keşif amaçlı olarak İran Devrim Muhafızları'na bağlı Kudüs Tugayları'ndan elit bir birliğin varlığıyla sınırlıydı ancak savaş kızıştıkça, İran'ın her tarafından gönüllü savaşçılar bölgeye akın etmişti ve bugün söz konusu savaşçıların birçoğu Devrim Muhafızları üyeleridir. Bölgeye yerleşen askerler sayıca çok az olmalarına rağmen büyük bir etki yaratmıştır. Böylece Tahran, Suriye'de İran'ın askeri varlığını yeniden gözden geçirmek için Suriyeliler ile beraber karar almaya başlamıştır. O andan itibaren, Suriye'de düzenli bir hava kuvveti birliği konuşlandırılmış ve İranlı gönüllü savaşçılar, Şam'daki Besic'in ve Devrim Muhafızları Kudüs Gücü'nün "Fatihin" ve "Sabirin" birimleri olarak hizmet etmişlerdir. Bu birlikler, Kudüs Gücü'nün elit güçleri tarafından koordine edilmektedir. Ayrıca Tahran, Suriye'deki iki grubu daha desteklemektedir: Afganlardan oluşan ve birçok savaşçısı İran menşeli bir tabur olan "Fatimiyyun" ve Hint-Pakistan kökenlilerden oluşan "Zeynebiyyun" bunlar arasındadır.

Öte yandan, savaşçıların çoğu Seyyide Zeynep Türbesi'ne dair ciddi bir kültün olduğu Irak kökenlidir. Bu doğal bir durumdur, zira Iraklı Şiiler geçtiğimiz yıllarda kendilerine ait birçok cami ve türbenin patlatıldığına şahit olmuştur, ayrıca IŞİD ve IŞİD'e benzer zihniyette örgütlerin Suriye'de aktif olarak faaliyet gösterdiklerinin de farkındalardır. Bilhassa üç Iraklı grup, Suriye'de IŞİD ile mücadele etmek üzere Suriye'deki savaşa katılmışlardır: Ketaib Hizbullah, Nuceba Hareketi ve Asaib Ehl El Hak (AAH). Bunlardan son ikisi, Mukteda el Sadr'ın yasaklanmış olan militanlarından ayrılan gruplardan oluşurken, bu grupların üçü de Bedir ile birlikte, 2014 yılında IŞİD'in şiddetli saldırılarının ardından oluşan Haşdi Şabi'nin oluşumunda kilit rol oynamışlardır. Yukarıda zikredilen silahlı grupların tümü,

Ebufadl el-Abbas Tugayı tarafından koordine edilmektedir.

İran açısından Iraklıların Suriye'deki varlığının üç avantajı vardır: Birincisi, Suriye ordusundaki devasa eleman eksikliğini kapatmanın tek çözümü budur ve bu durum, Suriyelileri İran'a daha bağımlı hale getirmektedir. İkincisi, bu durum Tahran'ın pozisyonunu sadece Şam'a karşı değil, Moskova'ya karşı da güçlendirmektedir. Üçüncüsü ise IŞİD'e karşı mücadelenin hem Suriye'de hem de Irak'ta eşzamanlı bir mücadele yürütmek anlamına geldiği iyice anlaşılmıştır, böylelikle Tahran'ın nihai hedefi olan, IŞİD'i İran sınırlarından olabildiğince uzak tutmak hedefi gerçekleştirilmiş olacaktır. Bu avantajlar kadar açık olan bir diğer durum da Tahran'ın kendi akıbetini Suriye'deki savaşın sonucuna bağlamış olmasıdır. Suriye Devlet Başkanı Beşar Esad savaştan galip çıksa dahi bu, Tahran'ın hoşuna giden bir şekilde olmayabilir, çünkü ya Esad'ı politik, askeri ve ekonomik olarak desteklemeye devam etmek zorunda olacaklardır ya da Esad, Suudi Arabistan ve AB devletleri gibi eski düşmanlarıyla tekrar uzlaşmanın bir yolunu bulacaktır ki bu durumda da Tahran'ın nüfuzu zarar görecektir. Her halükârda Suriye savaş sonrasında son derece yoksul bir ülkeye dönüşecektir. Bu nedenle Esad rejimi ile imzalanacak bol sayıda ekonomik anlaşma çok da iyi bir fırsat olmayıp İran'ın ekonomisine olumsuz bir etkide bulunacaktır.

İçerideki Mücadele: Ekonomistlere karşı İdeologlar

İran'ın bölgedeki müdahaleleri, İslamcı kesim hariç tutulursa, İran toplumunda ciddi bir tartışma konusudur. Zaman zaman, İran'ın Levant bölgesindeki çatışmalara dahlinin ortaya çıkardığı bedele karşı protestolar gerçekleştirilmektedir. Bunların sonuncusu 2018 yılının başlarında gerçekleşmiştir. Her ne kadar IŞİD ile mücadelenin gerekliliği ortada olsa da Ruhani hükümeti de mevcut

durumdan pek hoşnut gözükmemektedir. Öte yandan, Ruhani ve onun etrafındaki teknokratlar, İran'ın en çok ihtiyaç duyduğu şeyin ekonomik gelişme olduğunun son derece farkındadır ve bunun da ön koşulunun hukukun üstünlüğünü ve şeffaflığını güçlendirmek olduğu açıktır. KOEP'in uygulanması ve yaptırımların hafiflemesi Ruhani'nin kendi ajandasını uygulamasına da yardımcı olacaktır. Şu an ise tek sorun, yalnızca ABD hükümetinin sorumsuz bir şekilde yaptırımların hafiflemesinin yarattığı piyasa rahatlığına ket vurup İran ile henüz emekleme aşamasında olan uluslararası ekonomik ilişkileri engellemesi değildir, aynı zamanda böyle bir hamleyle Suriye meselesini İran'ın ekonomisine ve iç politikasına etki edecek şekilde kullanmasıdır.

Ruhani'nin Dini Lider'den gördüğü tüm desteğe rağmen, reform ajandası baştan beri sert bir dirençle karşı karşıyadır. Bunun başlıca sebeplerinden biri, Ruhani'nin güvenlik kurumlarına dair kuvvetli arka planı olan rejimin içinden bir figür olmasıdır, böylelikle sistemle nasıl oynanacağını iyi bilmektedir. Ruhani, kendi ekonomik düzenini yaratan güç odaklarına baskı uygulamak konusunda herhangi bir reformist ya da popülist cumhurbaşkanına kıyasla daha fazla güce sahiptir. Bu güç odakları, bir yandan yereldeki kayırmacı düzenden faydalanan diğer yandan da yaptırımlar ve oluşturdıkları yeraltı ekonomisi sayesinde gelişen yarı gizli ağlardır. Genelde bir dini vakfa (Bonyad) bağlılardır ve bu vakıflar son derece kapalı yapılar olup kayırmacılık ve örgütlü suç yuvaları mahiyetindedir. İran halkı arasında bu vakıflar "ekonomik mafyalar" olarak adlandırılmaktadır. Bu vakıfların en büyüklerinden biri olan Meşhed'daki Reza Vakfı bir ekonomik imparatorluk olup bizzat tek başına bir politik güç kaynağıdır, devlet içinde devlettir ve İran ekonomisinin büyük bir kısmını doğrudan veya dolaylı olarak kontrol etmektedir. Vakfın yöneticisi olan İbrahim Reisi, son cumhurbaşkanlığı

seçimlerinde Ruhani'ye rakip olmuştur. Kamusal anlamda, Ruhani ve Reisi arasındaki fark, ekonomiye ve kültürel özgürlüklere yaklaşımlarında gizlidir.

Ancak Reisi, Suriye'de IŞİD ile mücadeleyi madalyonun bir yüzü olarak sunarken madalyonun diğer yüzünün de İsrail ile olan mücadele olduğunu vurgulamıştır. Dahası, AAH ve Nuceba Hareketi gibi bazı Iraklı silahlı örgütlerle iyi ilişkiler geliştirmiş ve muhafaza etmiştir. Bu iki örgütün liderleriyle de görüşmüştür. AHH ve Nuceba Hareketi en radikal gruplar olarak görülmektedir ve bu örgütlerin liderleri de Şii radikallerin genç jenerasyonunun birer üyesidirler. Meşhed'dan para desteği alıp almadıkları bilinmese de ideolojik ve kişisel yakınlıkları göz önüne alındığında böyle bir desteğin olması akla yatkındır. Hatta Reisi, Suriye'deki Afgan Fatimiyyun Tugayı gazileri ve aileleri için konut ve temel hizmet teminini başlatmıştır. Bu girişim, savaş tecrübesi ile yüreği katılmış bu gazilerin neden Reisi tarafından Meşhed'de iskân edildiği sorusunu da beraberinde getirmiştir. Acaba Reisi, İran'da istikrarsızlık baş gösterdiğinde bu kişileri ayaklanmalara karşı koyacak bir kuvvet olarak kullanmayı mı planlamaktadır?

Her ne pahasına olursa olsun, Reisi'nin Suriye'deki oyuna katkısı, kendi ekonomik çıkarlarını savunma çabalarının bir parçasıdır. Reisi çok iyi bilmektedir ki İran ekonomisi rayına girip uluslararası -daha ziyade Avrupa-ekonomik yardımlarla modernleşme kapısı aralanırsa kendisinin ve diğer sayılı ekonomik güç kümelerinin sahip olduğu güç, yetki ve paradan müteşekkil olan sistemleri çökecektir. Fakat bu gerçekleşmediği sürece ülke içerisinde "Suriye davasının" propagandasını yapmaya hız kesmeden devam edecek ve bölgede belli silahlı örgütleri desteklemeyi sürdürecektir. Anlaşılması güç bir şekilde bu durum İran İslam Cumhuriyeti'nin tarihinden bu yana her daim bir kısır döngü olagelmıştır. 1980'lerin başlarında Mehdi Haşimi'nin etkin

olduğu Devrim Muhafızları Uluslararası İlişkiler Ofisi (Reisi'nin bugün kullandığına çok benzer argümanlar kullanarak dünya çapında terörizmi destekleyen bir yapı) çatısı altında faaliyet gösteren ve ekonomik anlamda kurnaz olan aktivistler yarı gizli bir ağ oluşturdıkları zaman da benzer bir durum yaşanmıştı. Bu ağın kanlı mücadelelere yol açan maceraperestliklerini durdurmak İranlıların altı yılını almıştı. Bu tecrübeden sonra İran dış politikasının ve stratejisinin, bilhassa da Orta Doğu'ya yönelik dış politika yönetiminin profesyonelleşmesi süreci yaşanmıştı. Eğer İran'ın bölgede yıkıcı bir rol oynamasının önüne geçilmek isteniyorsa, KOEP'in uygulanması ile ülke içerisinde sağlanabilecek gelişime, bilhassa da Ruhani tarafından öne çıkarılan ekonomik ve hukuki reformlara odaklanıldığından emin olunması gerekmektedir. Eğer bu yapılmazsa, önümüzdeki yıllarda İran'ın politikasını şekillendirenler Reisi ve onun yakınları olacak ve İran ile Batı arasında bir çatışma yaşanması da daha olası bir hale gelecektir.

YAZAR HAKKINDA

Dr. Walter Posch, Viyana'daki National Defence Academy'de uzman araştırmacıdır. Doktorasını İran Çalışmaları ve yüksek lisansını da Türkiye Çalışmaları üzerine yapmış olup halihazırda çalışmalarını Modern İran, Modern Türkiye ve Kürt Meselesi alanlarında sürdürmektedir. Daha önce, Paris'teki European Institute of Security Studies (EUISS) ve German Institute for International and Security Affairs'de (SWP) çalışmıştır.

AL SHARQ FORUM HAKKINDA

Al Sharq Forum, amacı; Şark bölgesi halklarının siyasal gelişimi, sosyal adalete kavuşması ve ekonomik refaha erişmesi için uzun vadeli stratejiler geliştirmek olan, bağımsız ve uluslararası bir kuruluştur. Al Sharq Forum, bu hedefini; demokratik katılım ideali, bilinçli vatandaşlık, çok taraflı diyalog, sosyal adalet ve kamu yararını gözeterek araştırmaları teşvik ederek gerçekleştirmektedir.

Adres: İstanbul Vizyon Park A1 Plaza Kat:6
No.:68 34197 Bahçelievler / İstanbul / Türkiye
Telefon: +902126031815
Faks: +902126031665
E-posta: info@sharqforum.org

sharqforum.org

